

Procentu likmes krīt. Vai gaisma tuneļa galā?

Mārtiņš Bitāns

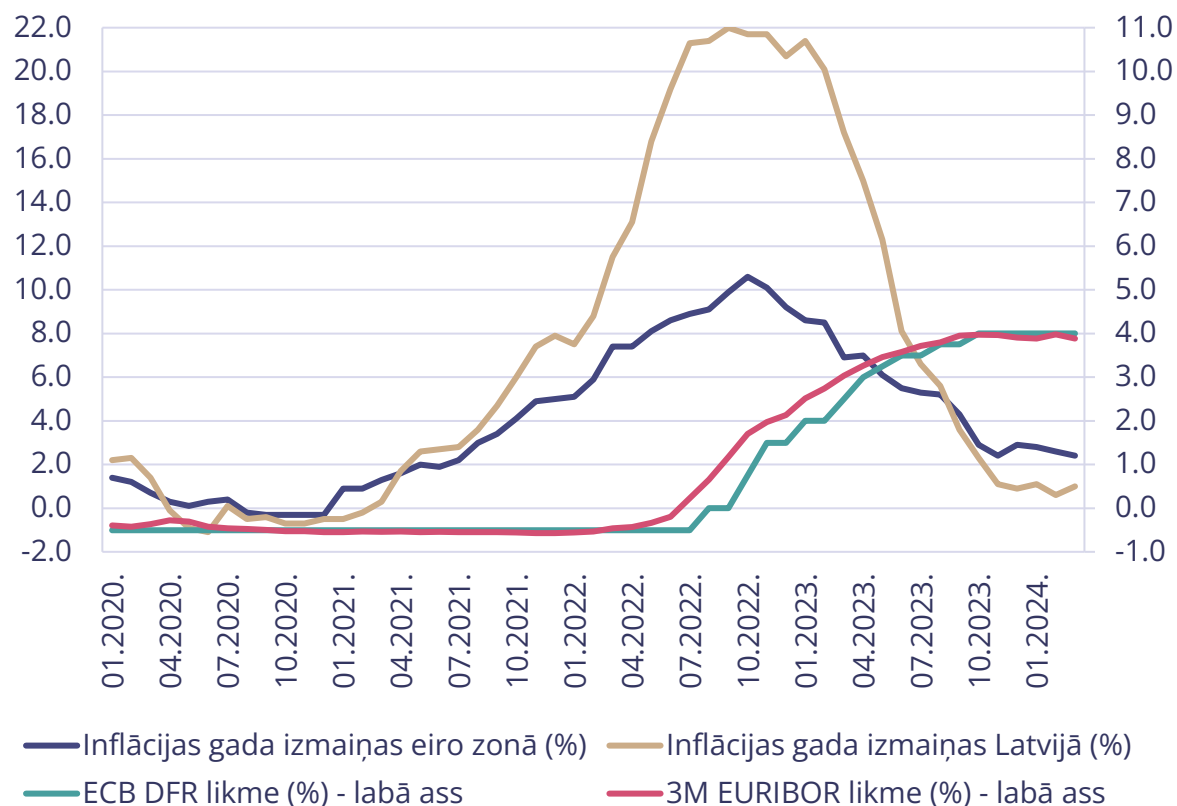
Latvijas Bankas Monetārās politikas pārvaldes
vadītāja vietnieks

2024. gada 13. jūnijā

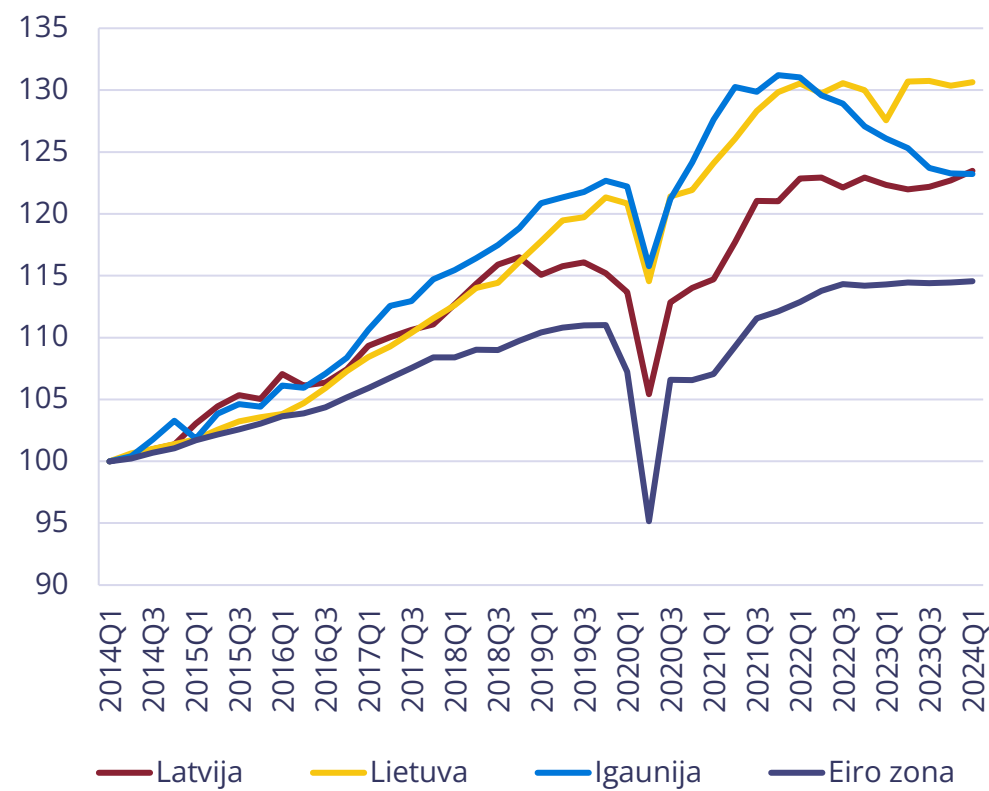

Likmju celšana – rūgtas, bet iedarbīgas zāles inflācijas apkarošanai

Inflācijas un procentu likmju attīstība eirozonā un Latvijā, 2020.-2024. gads (%)

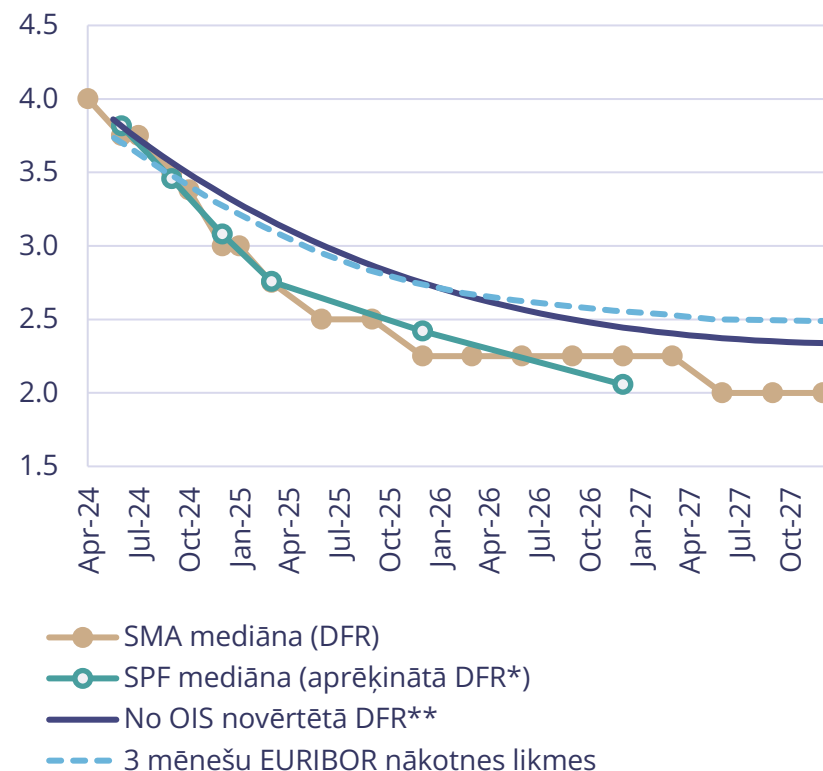

Reālais IKP (2014 Q1 = 100)

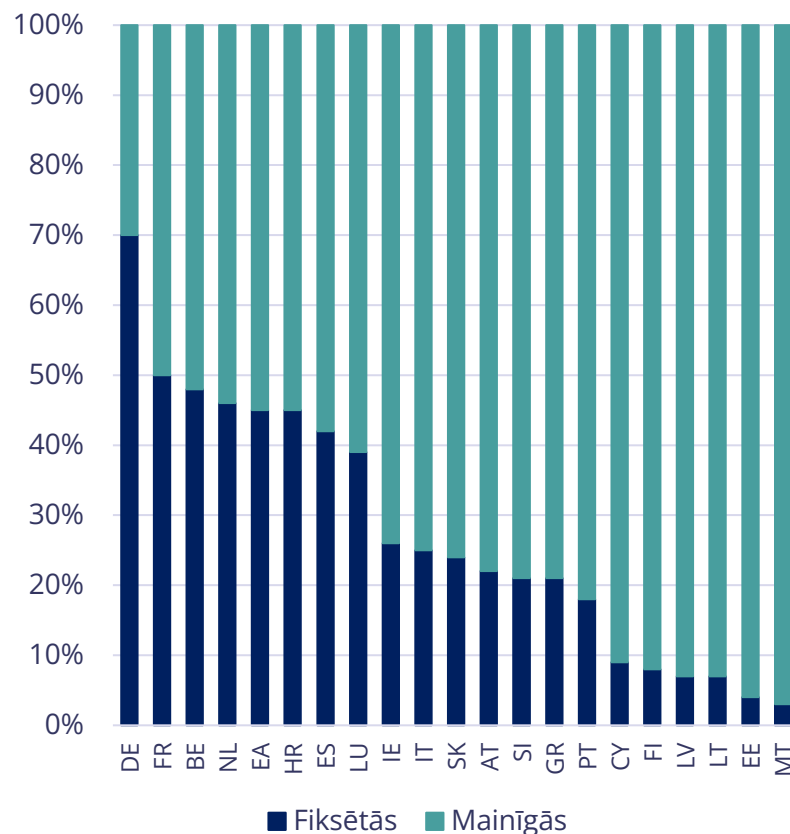

Latvijā iepriekš straujākais likmju kāpums. Vai tas nozīmē arī strauju kritumu?

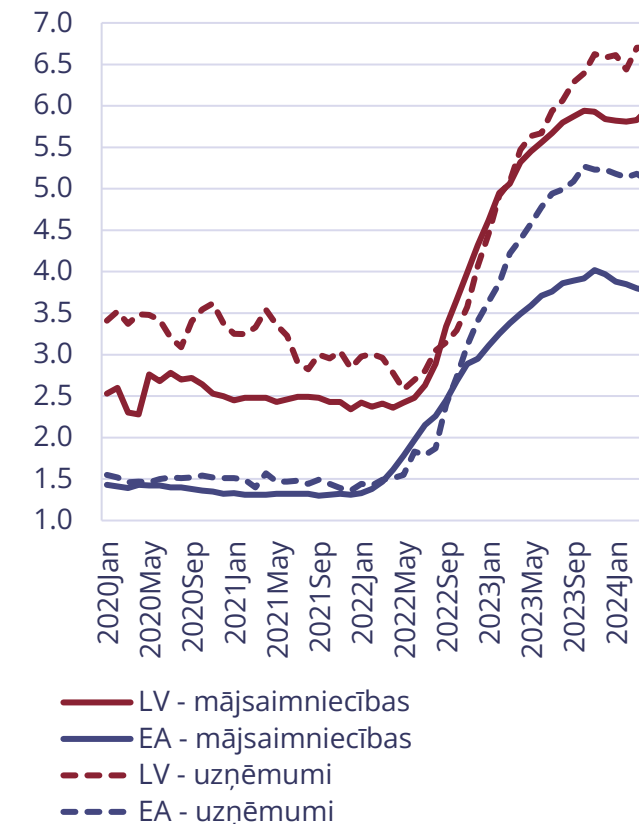
Finanšu tirgus instrumentos iecenotās un aptaujās norādītās ECB noguldījumu iespēju (DFR) un EURIBOR nākotnes likmes (%)

Banku kredītu likmju sadalījums 2023. gada decembrī (%)

Likmes kredītiem, Latvija un eirozona vidēji (%)

Procentu likmes un nekustamā īpašuma tirgus

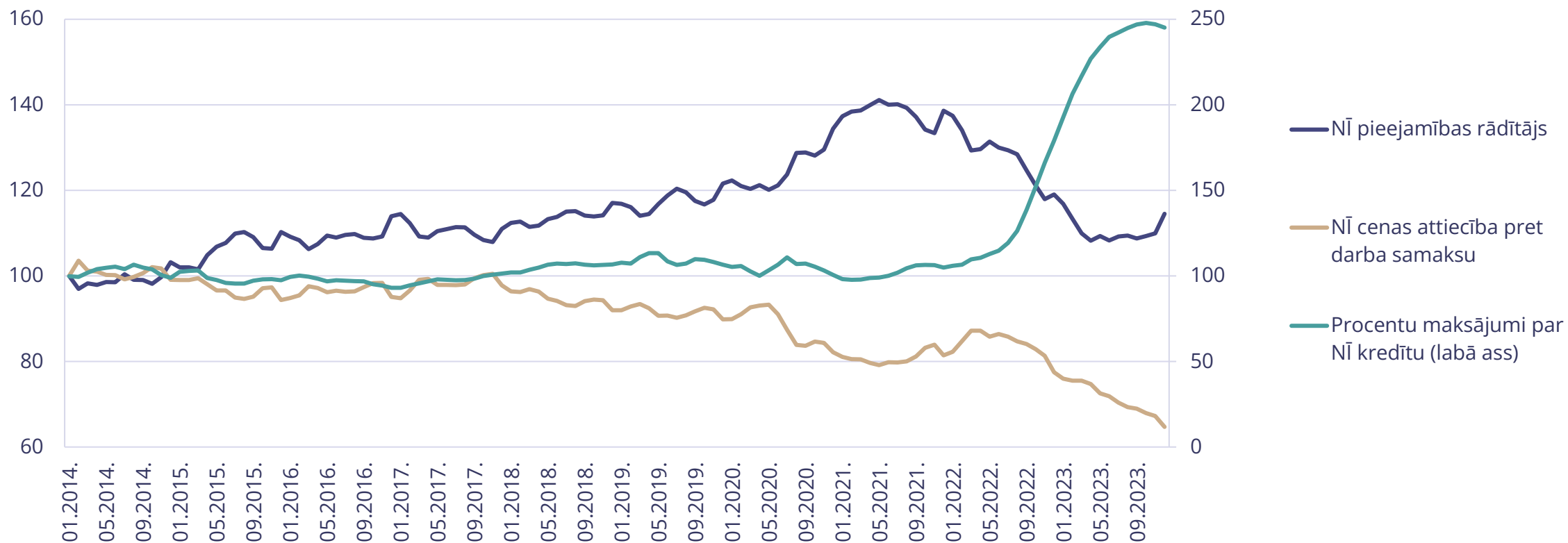
Pēdējos gados NĪ tirgū stagnācija – aktivitāte vāja, cenas nemainīgas. Visi gaida likmju kritumu?

Sērijveida dzīvokļu vidējā cena Rīgā (EUR/m²) un zemesgrāmatā registrēto pirkuma līgumu skaits

Algu kāpums un procentu likmes – pretējas ietekmes uz NĪ tirgu

NĪ cenu, darba samaksas un procentu maksājumu dinamika Latvijā (2014 = 100)

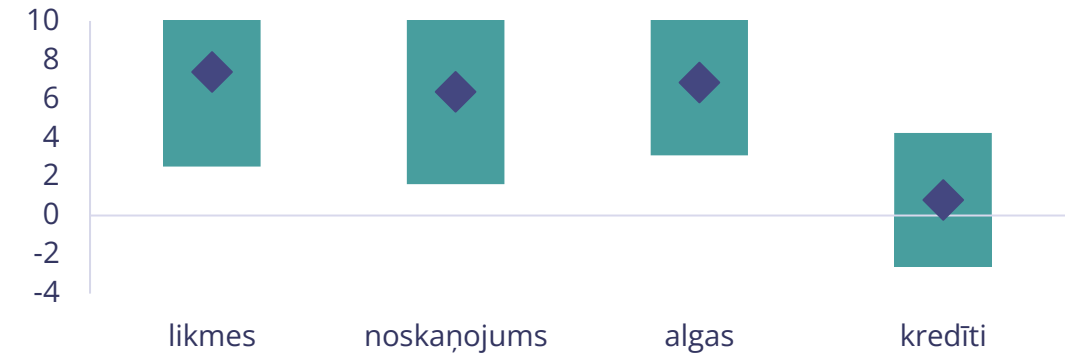

Aprēķini rāda, ka likmju kritums galvenokārt ietekmē NĪ cenas, bet aktīvāka kreditēšana veicina arī darījumu skaita kāpumu

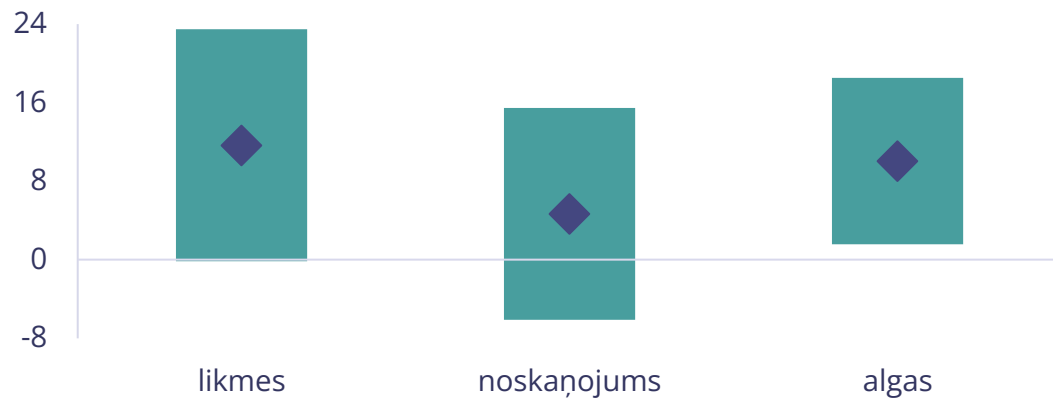
NĪ cenu reakcija uz procentu likmju izmaiņām (%)

NĪ cenu reakcija uz procentu likmju izmaiņām ar papildus kredītu kanālu (%)

ZG darījumu reakcija uz procentu likmju izmaiņām (%)

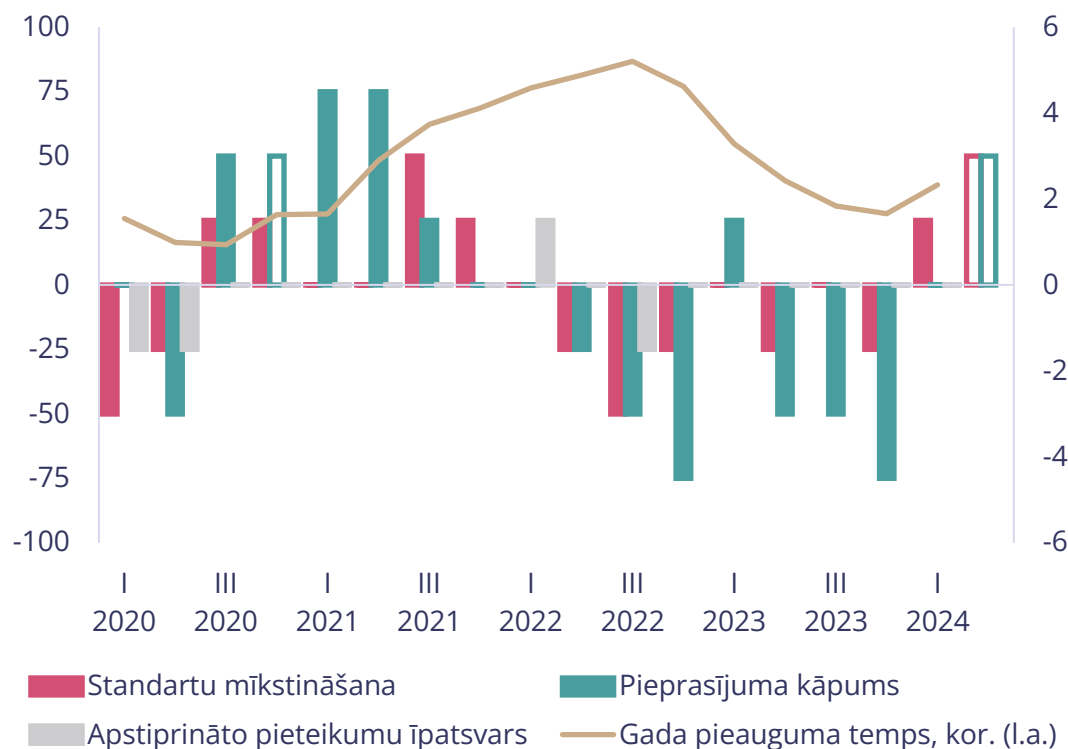

ZG darījumu reakcija uz procentu likmju izmaiņām ar papildus kredītu kanālu (%)

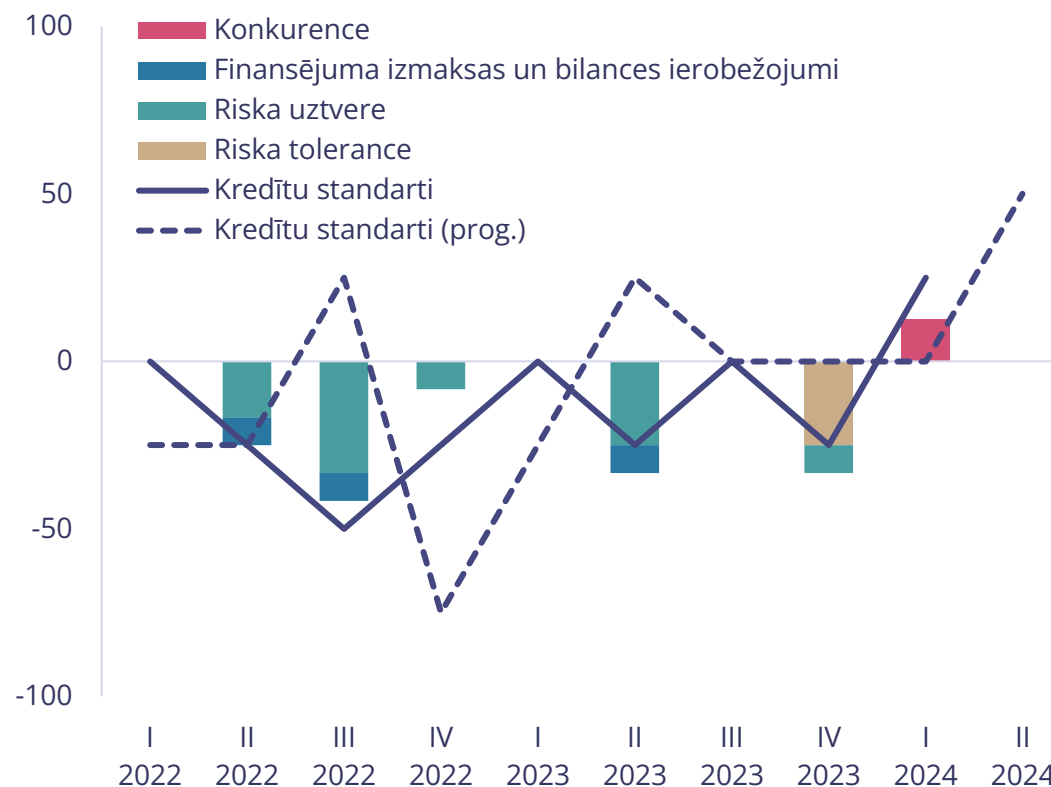

Mājsaimniecību mājokļu kreditēšana – beidzot izkustēšanās no "mūžīgā sasaluma" punkta?

Kredītu standartu, pieprasījuma un apstiprināto pieprasījumu īpatsvara pārmaiņas (neto %) salīdzinājumā ar atlikuma pieauguma tempu (%) mājokļa aizdevumiem

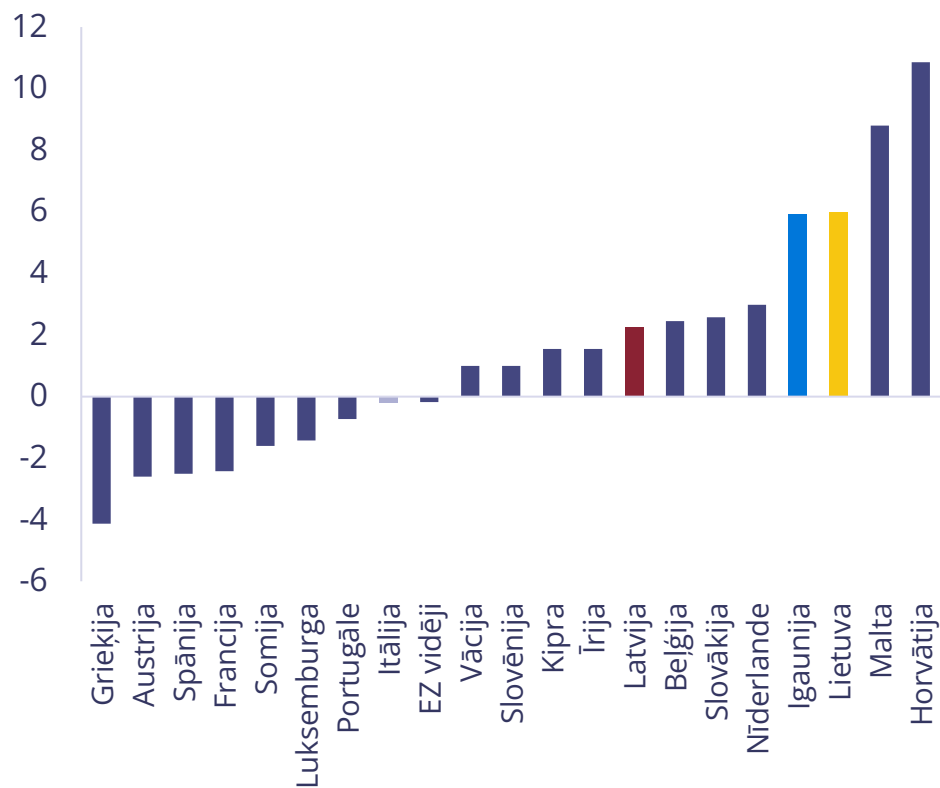

Kredītu standartu mīkstināšana mājokļa aizdevumiem mājsaimniecībām un ietekmējoši faktori (neto %)

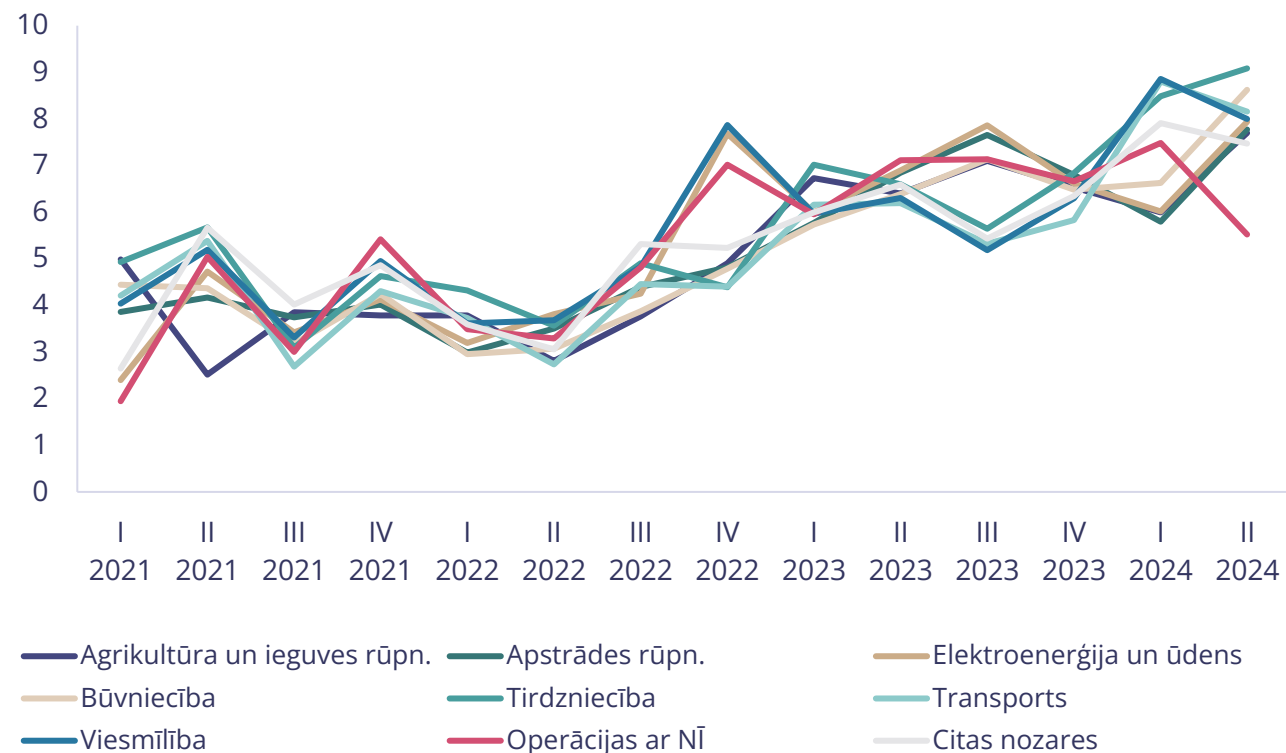

Hipotekārā kreditēšana Latvijā – virs eirozonas vidējā, bet atpaliekam no Baltijas valstīm

Mājsaimniecību mājokļa kredītportfeļa pieaugums (%); 2024. gada janvāris-aprīlis

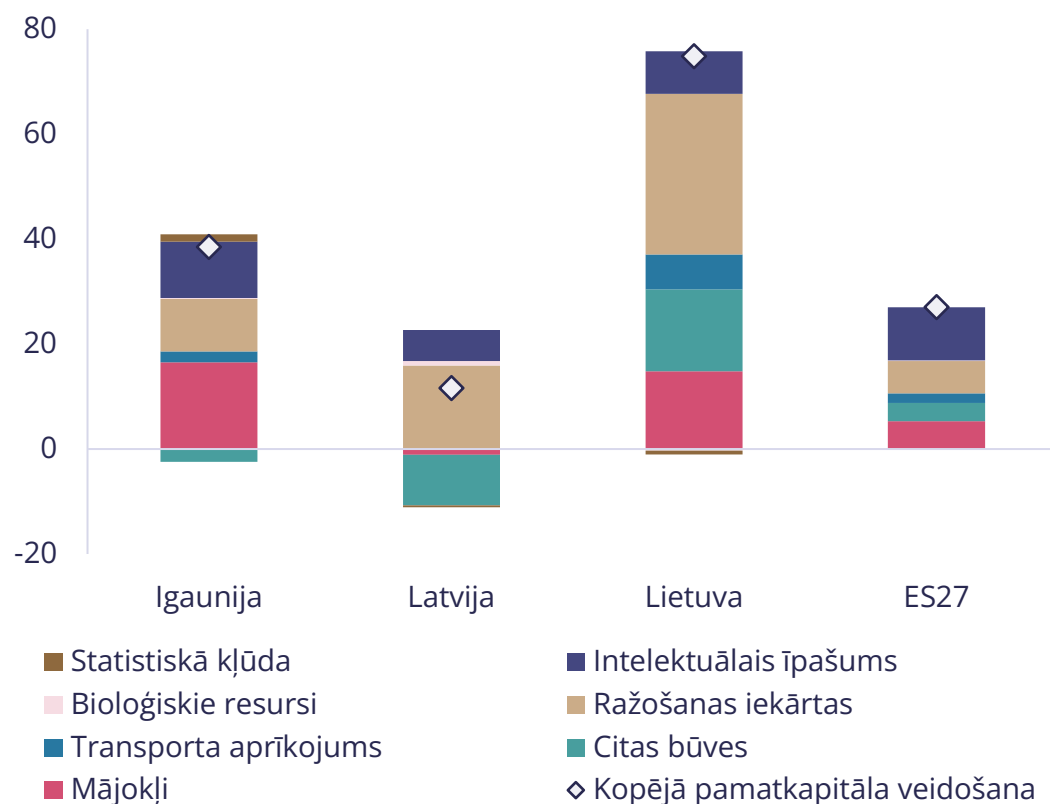

Procentu likmes tīri no jauna izsniegtajiem ilgtermiņa uzņēmumu kredītiem nozaru dalījumā (%); 4 ceturkšņu vid.

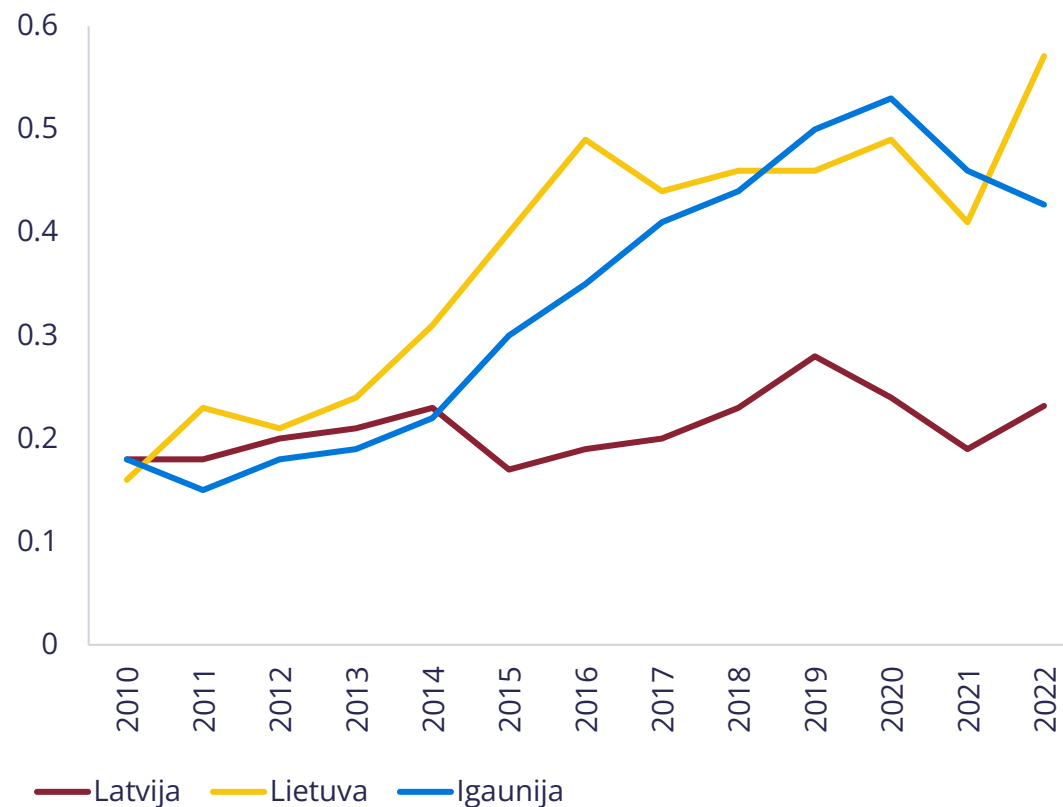

Hroniskās problēmas piedāvājuma pusē neļauj cerēt uz strauju aktivitātes pieaugumu nākotnē

Investīciju pārmaiņas un devumi pa veidiem 2022. g. (pret 2012. g.; % un devumi)

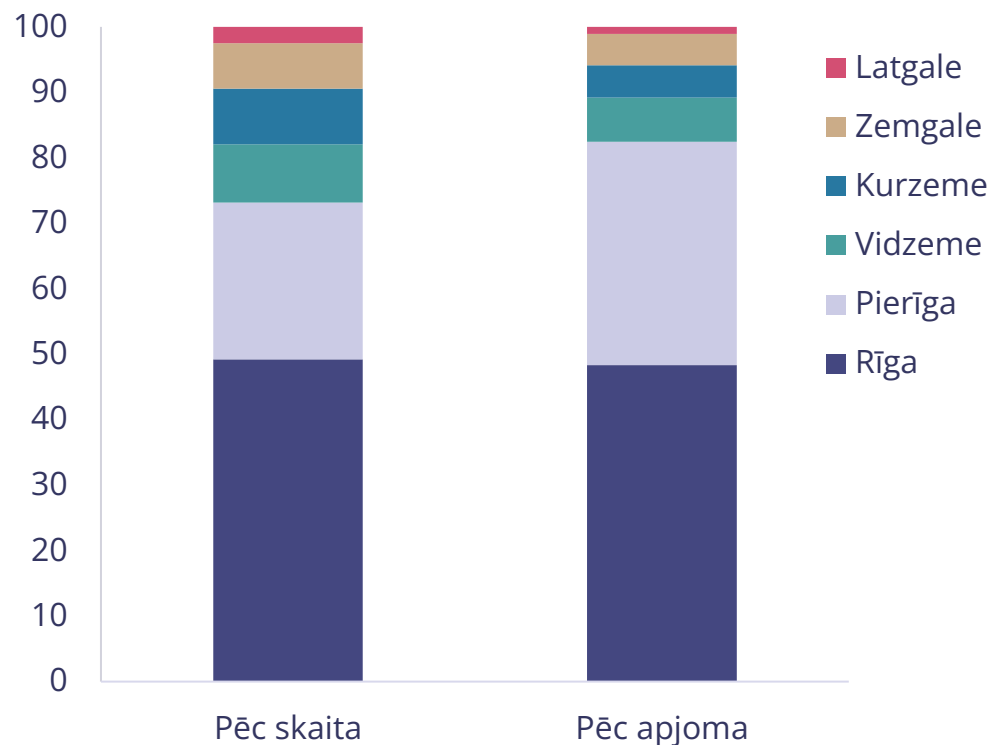

No jauna uzbūvēto mājokļu kopējā platība gadā (m² uz iedzīvotāju)

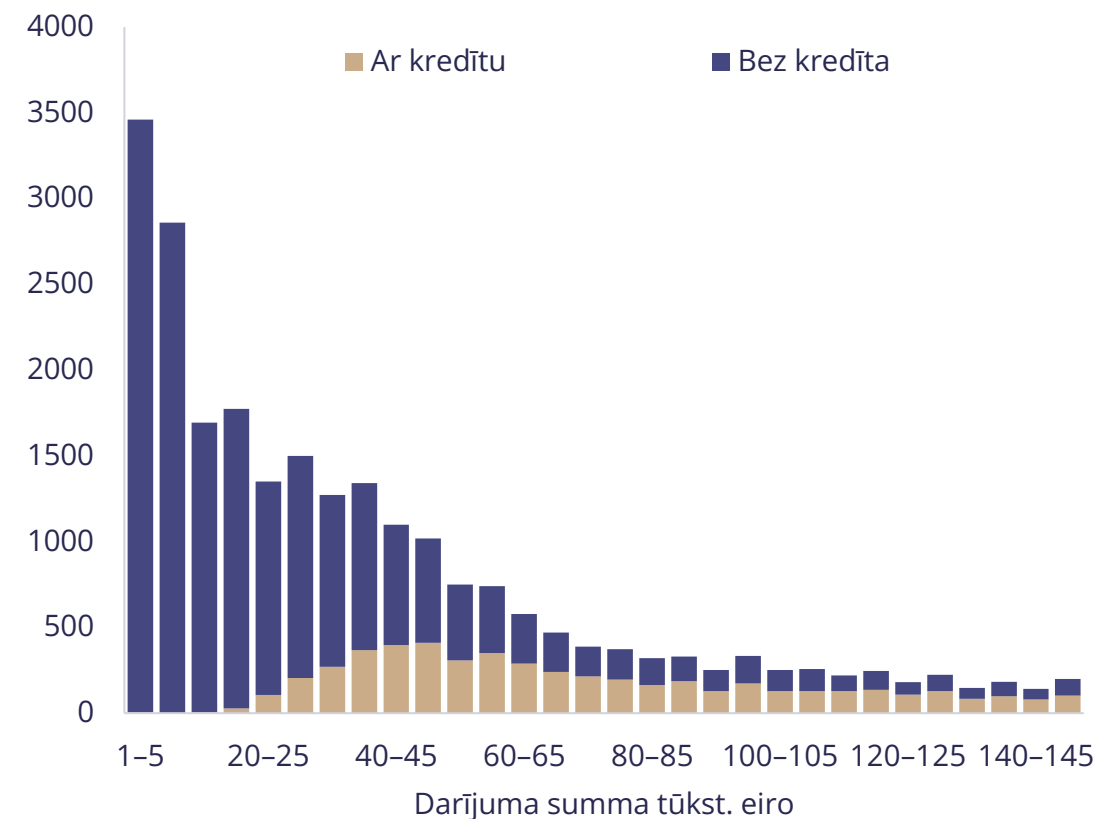
Savukārt piedāvājuma attīstību bremzē vājš pieprasījums (sevišķi ārpus Rīgas un Pierīgas reģiona)

Mājokļu kredītu* sadalījums starp statistiskajiem reģioniem (atlikums 2023. gada decembrī; %)

*Analīzē izmantoti tikai ar nekustamā īpašuma ķīlu nodrošinātie mājokļu kredīti 4 lielākajās kredītiestādēs

Dzīvojamā NĪ darījumu sadalījums pēc darījuma summas (skaits; 2023. gads)

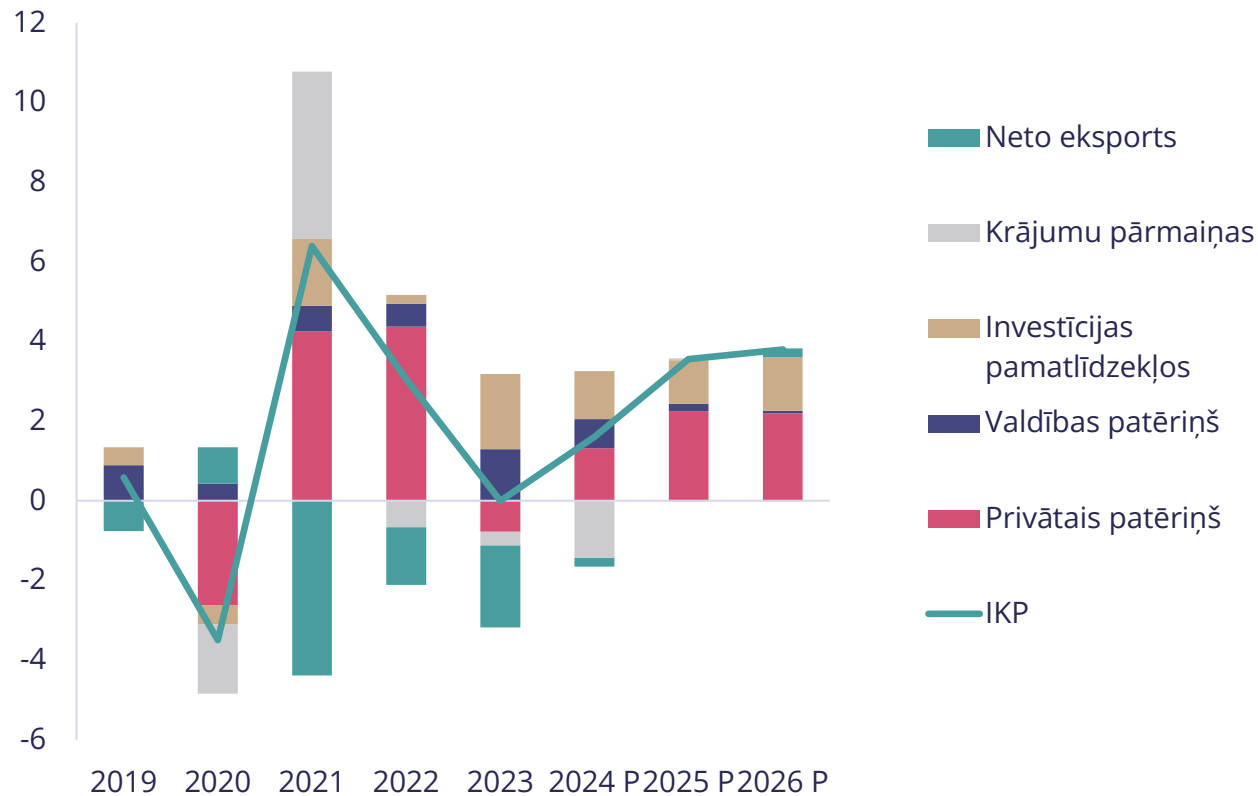

Procentu likmes un
privātā sektora
investīcijas

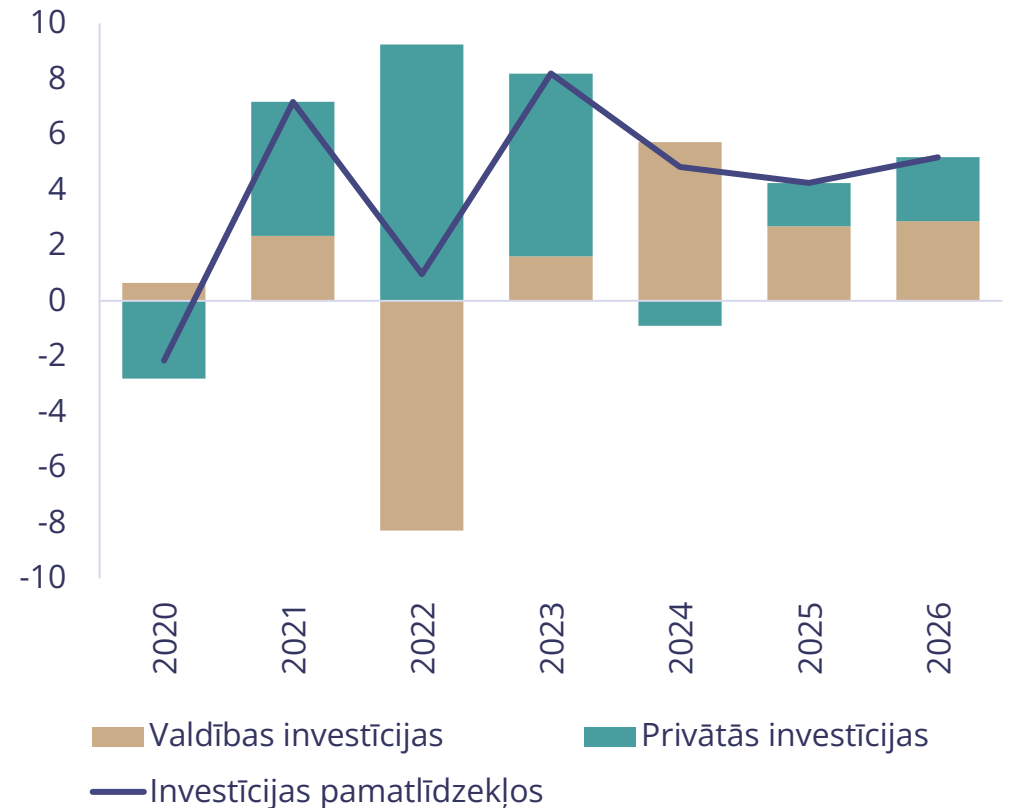

Saglabājoties vājam ārējam pieprasījumam, būtisks privāto investīciju kāpums šogad nav gaidāms. Cerības uz 2025. gadu?

IKP (g/g; %; s.i.) un izlietojuma komponentes (devums; pp)

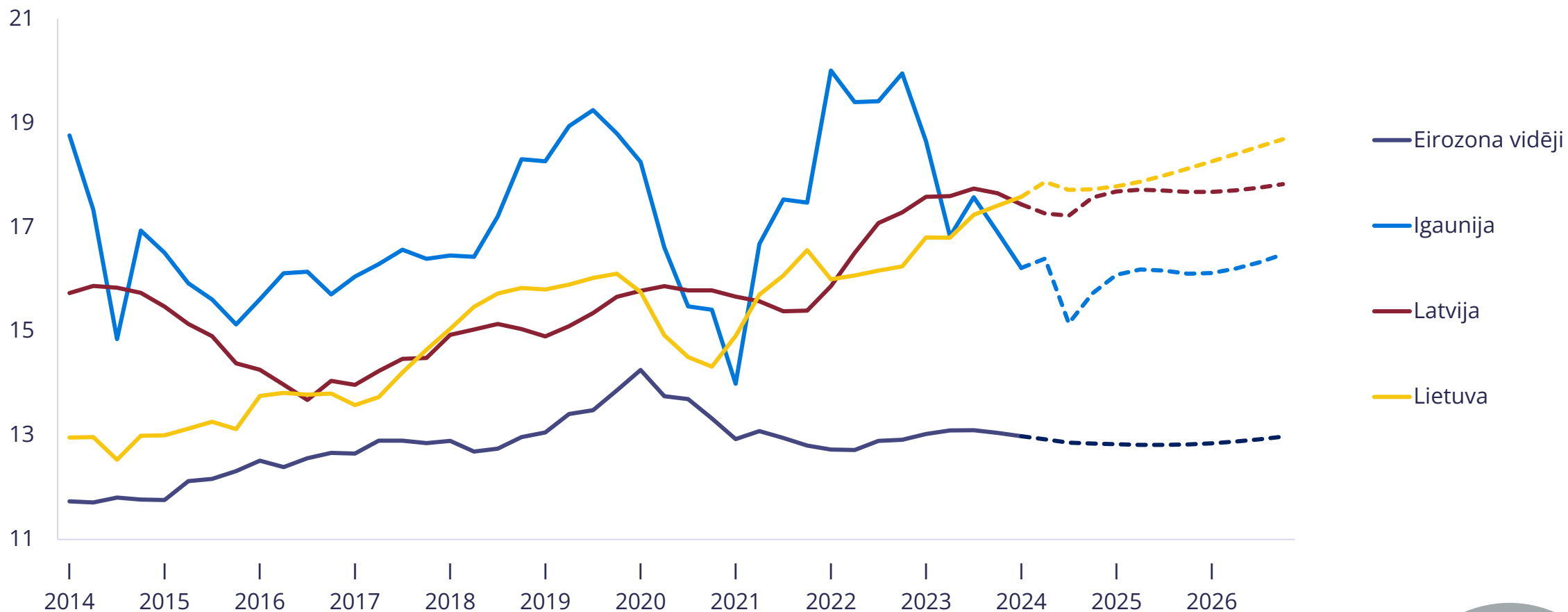

Investīcijas pamatlīdzekļos (reāli; g/g; %; n.s.i.) un privātā un valdības sektora dalījums (devums; pp)

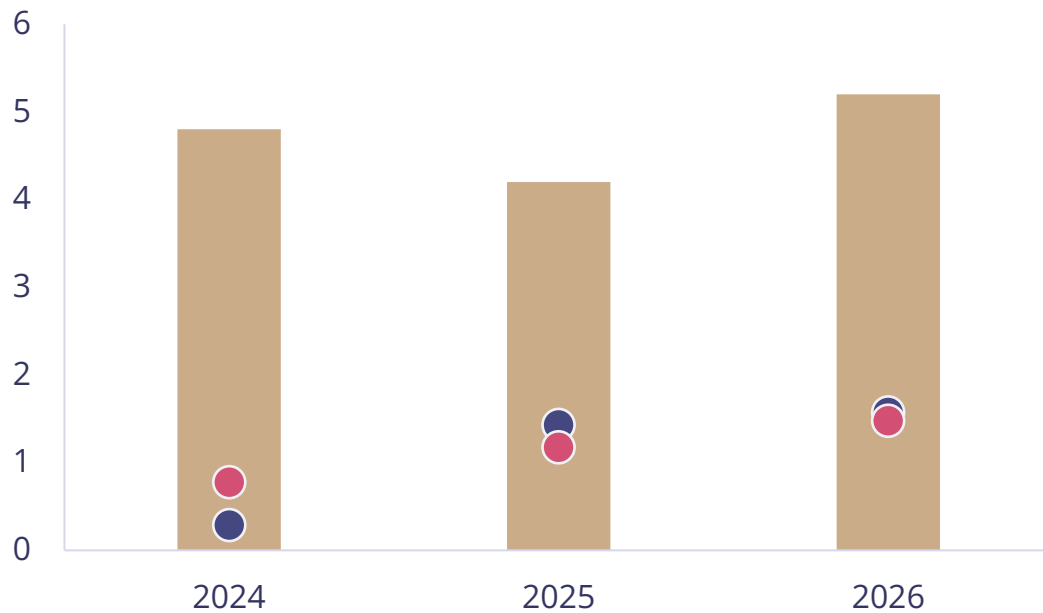
Tomēr šobrīd nākotnes investīciju dinamika Latvijā izskatās stabila, bez augšupvērstas tendences

Privātā sektora investīcijas, izņemot investīcijas NĪ (% no IKP)

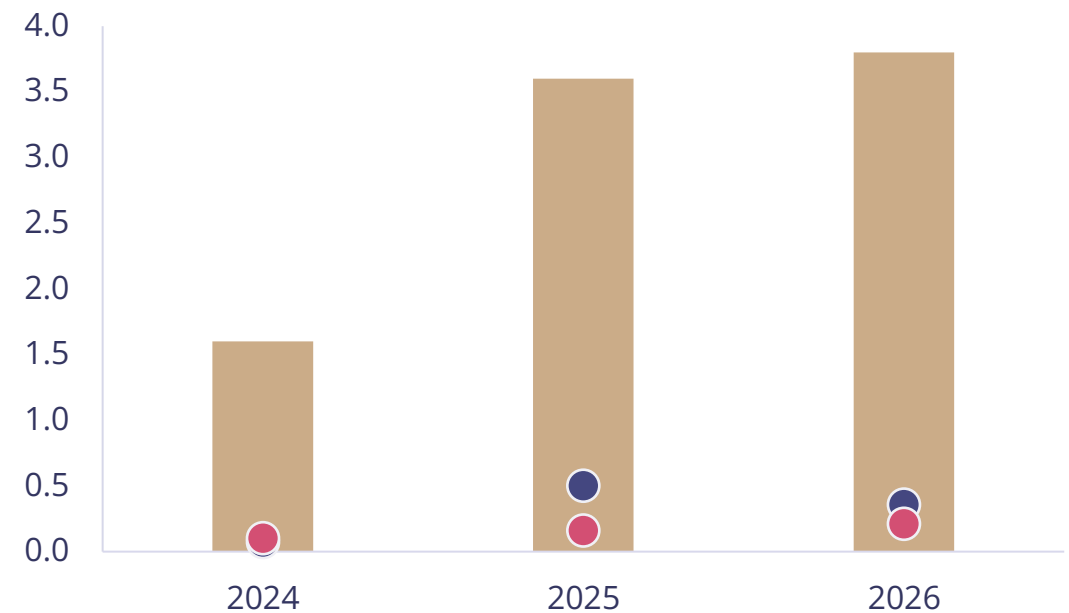
Zemākas likmes labvēlīgi ietekmēs investīcijas, bet svarīga loma arī citiem cikliskajiem un strukturālajiem faktoriem

Procentu likmju ietekme uz investīciju dinamiku (%; % punktos)

- Prognozētās izmaiņas
- Procentu likmju ietekme (DSGE modelis)
- Procentu likmju ietekme (Makro modelis)

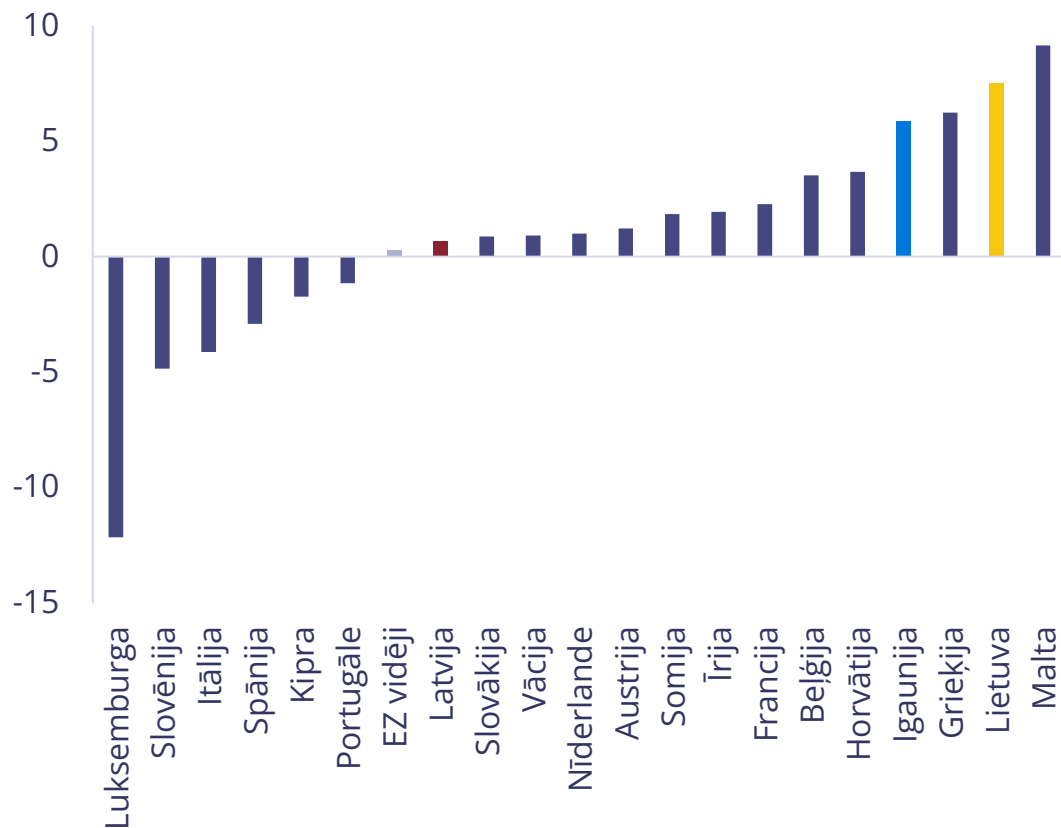
Procentu likmju ietekme uz IKP dinamiku (%; % punktos)

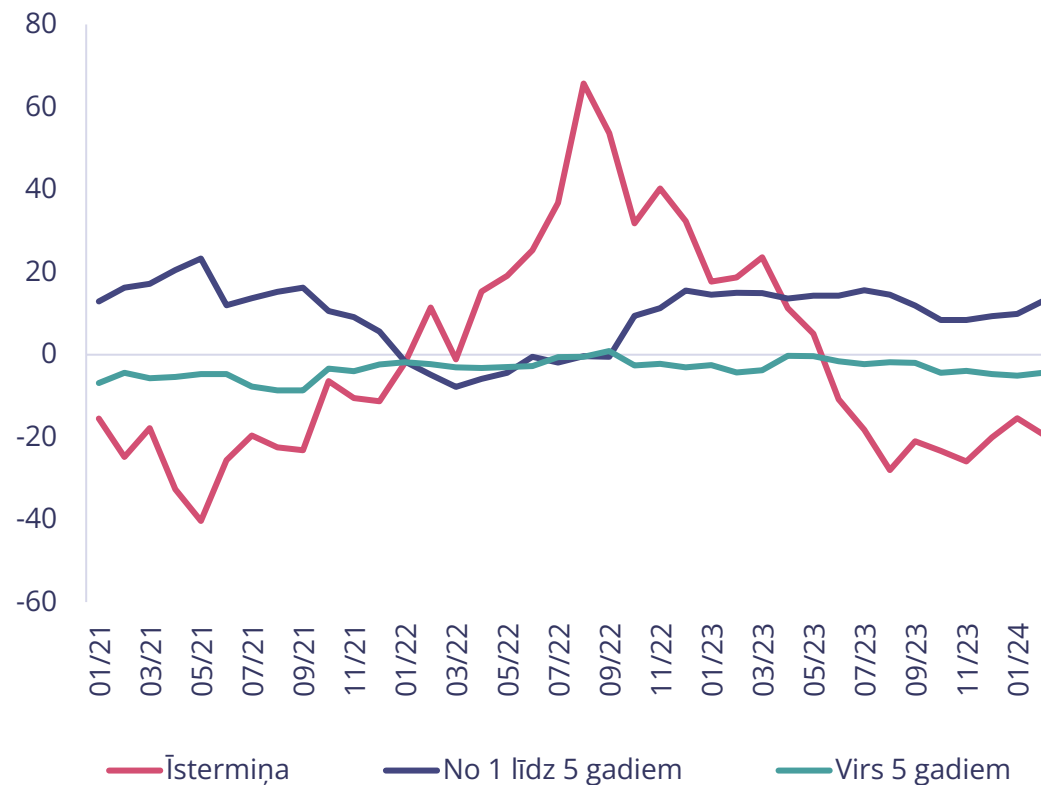
- Prognozētās izmaiņas
- Procentu likmju ietekme (DSGE modelis)
- Procentu likmju ietekme (Makro modelis)

Uzņēmumu kreditēšana Latvijā – joprojām atpaliek no kaimiņvalstīm, citām eirozonas valstīm

Uzņēmumu kredītportfeļa pieaugums (%; 2024. gada janvāris-aprīlis)

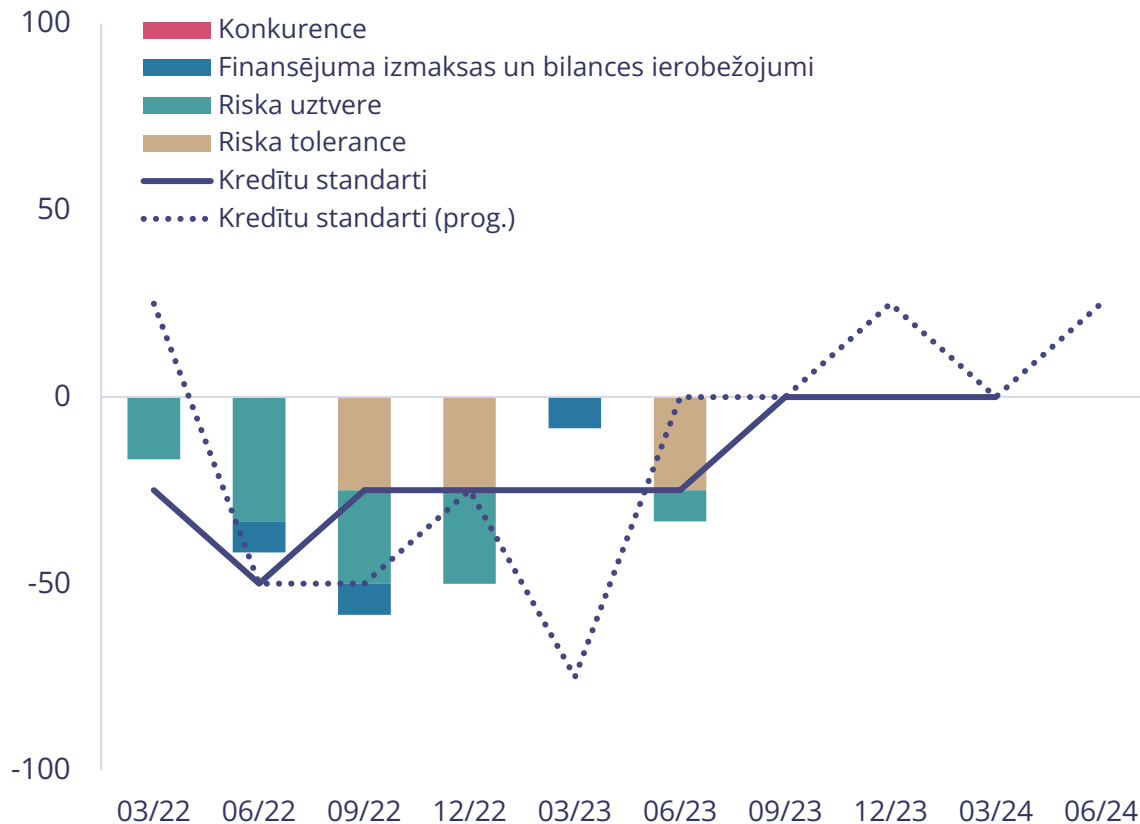

Gada pieauguma temps kredītiem ar dažādiem termiņiem (%)

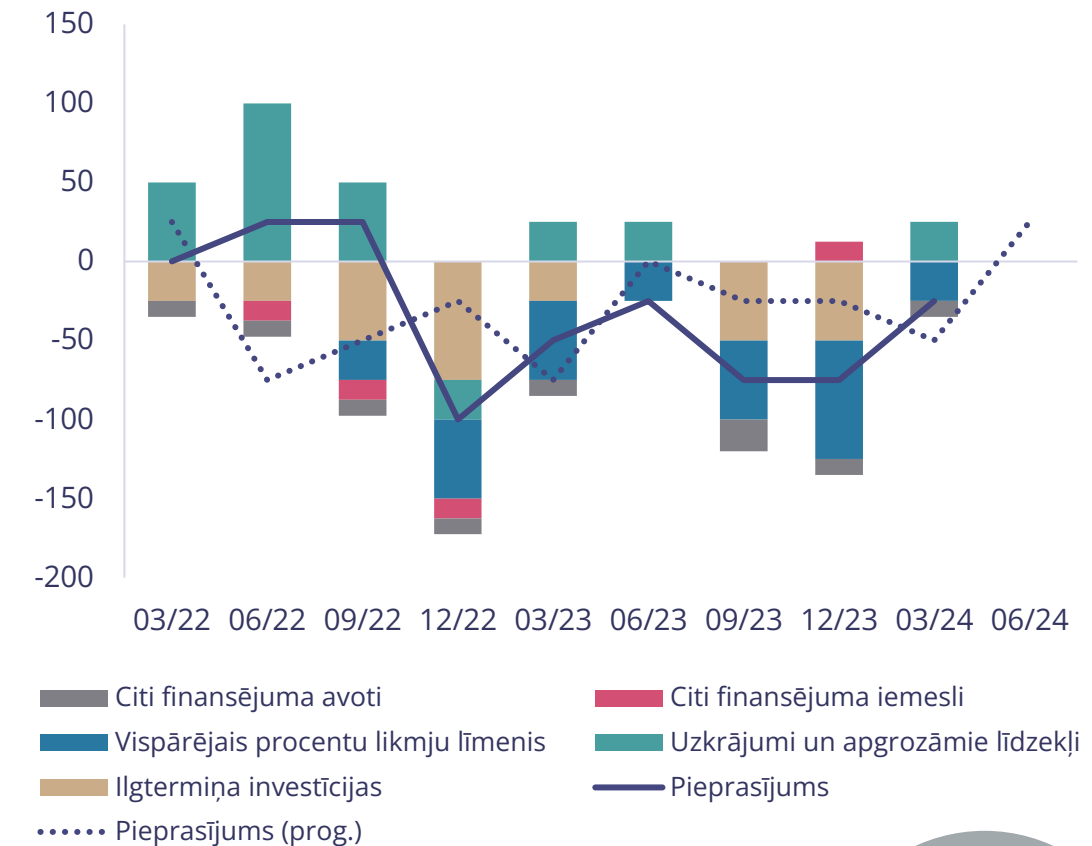

Pieaug uzņēmumu nepieciešamība pēc uzkrājumu finansēšanas. Ilgtermiņa investīcijas – glāze pustukša vai pa pusei pilna?

Kredītu standartu mīkstināšana aizdevumiem uzņēmumiem un ietekmējošie faktori (neto %)

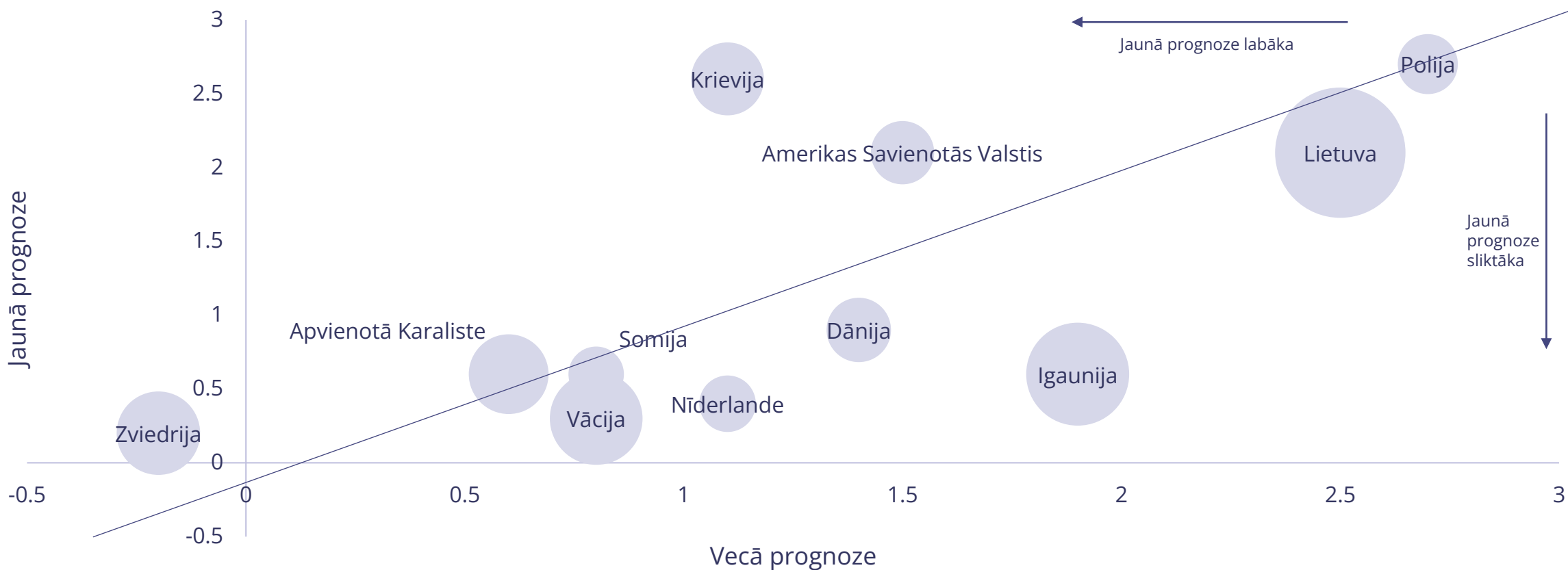

Pieprasījuma pēc aizdevumiem uzņēmumiem pārmaiņas un ietekmējošie faktori (neto %)

Vairākām svarīgākajām Latvijas tirdzniecības partnervalstīm prognozes koriģētas leju

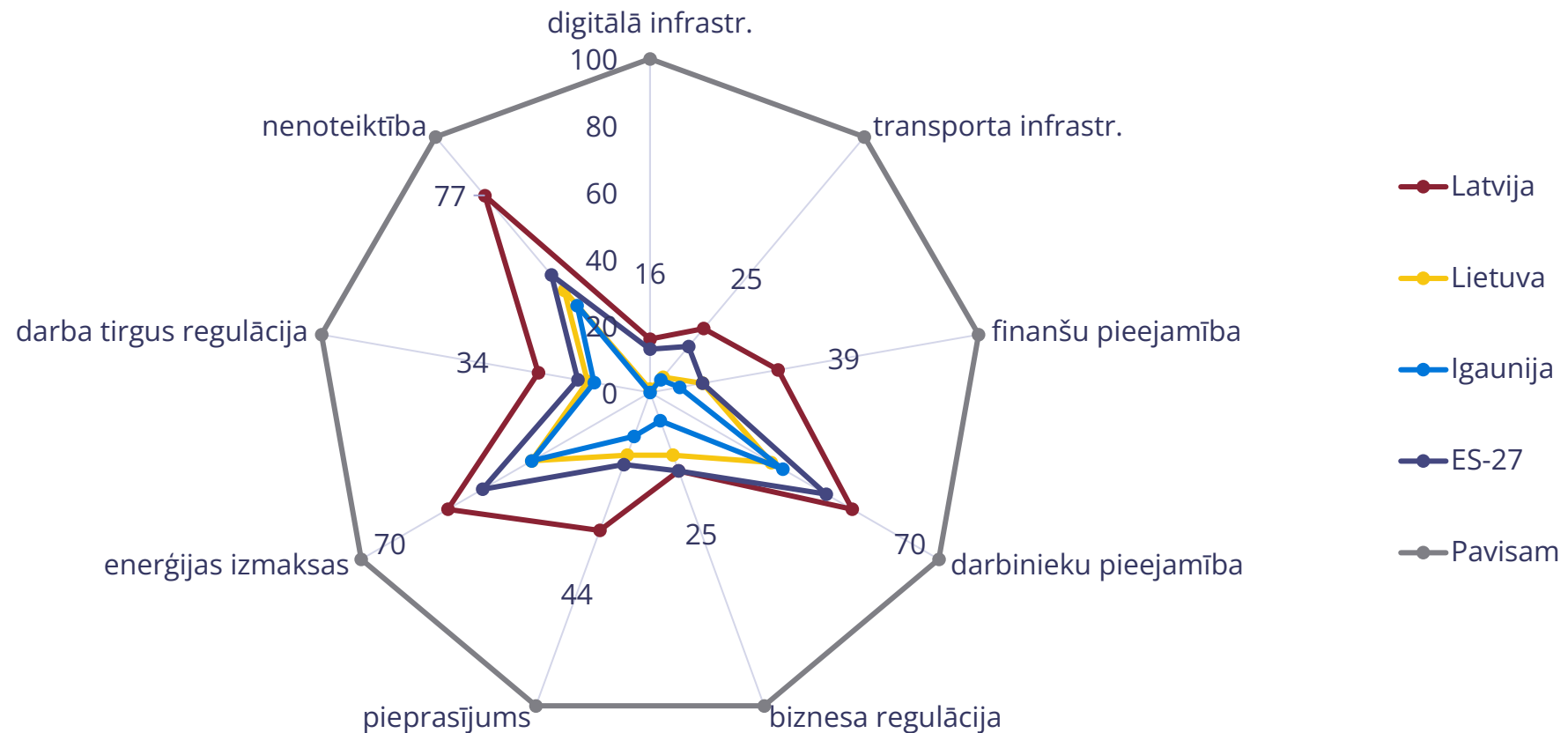
Nozīmīgāko eksporta partneru IKP prognozes 2024. gadam (%; g/g)

Avots: Eiropas Komisija un Starptautiskais valūtas fonds.
Eiropas Komisijas prognozes ES valstīm (jaunā - 2024. gada februāris, vecā - 2023. gada novembris)
Starptautiskā valūtas fonda prognozes pārējām valstīm (jaunā - 2024. gada janvāris, vecā - 2023. gada oktobris).

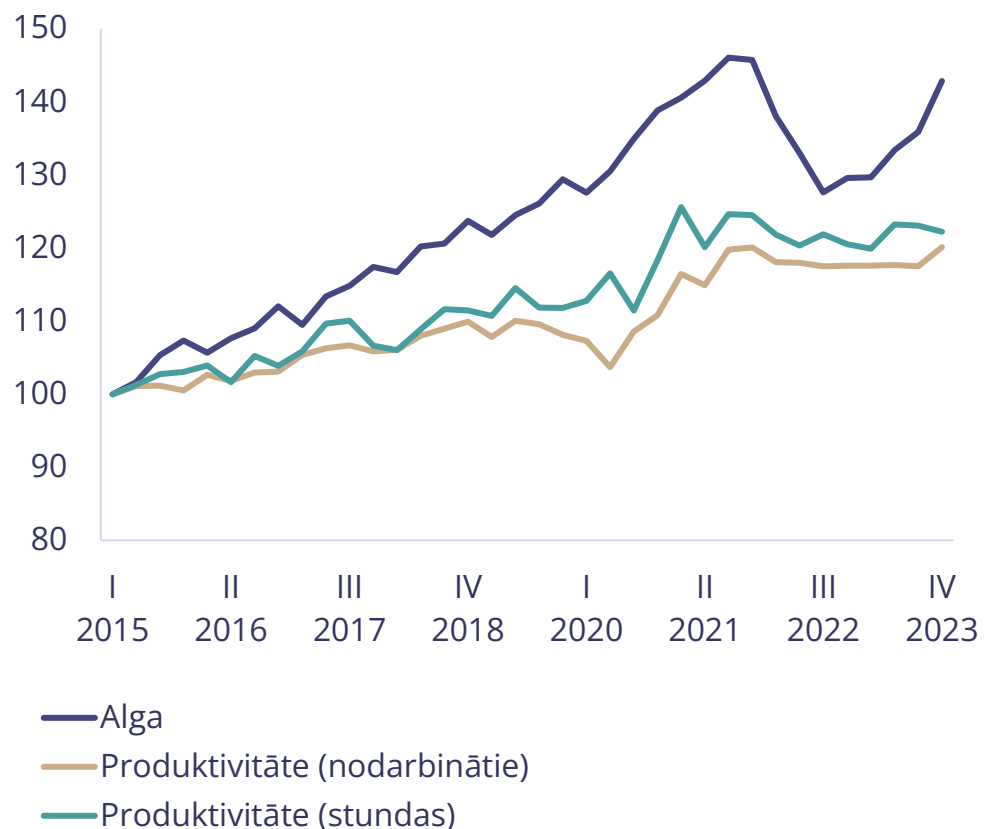
Arī plašāki investīciju vides parametri jūtami atpaliek no kaimiņiem

Faktori, kas ietekmē ilgtermiņa investīciju lēmumus (uzņēmumi, kas to min kā nozīmīgu šķērsli; % no kopējā)

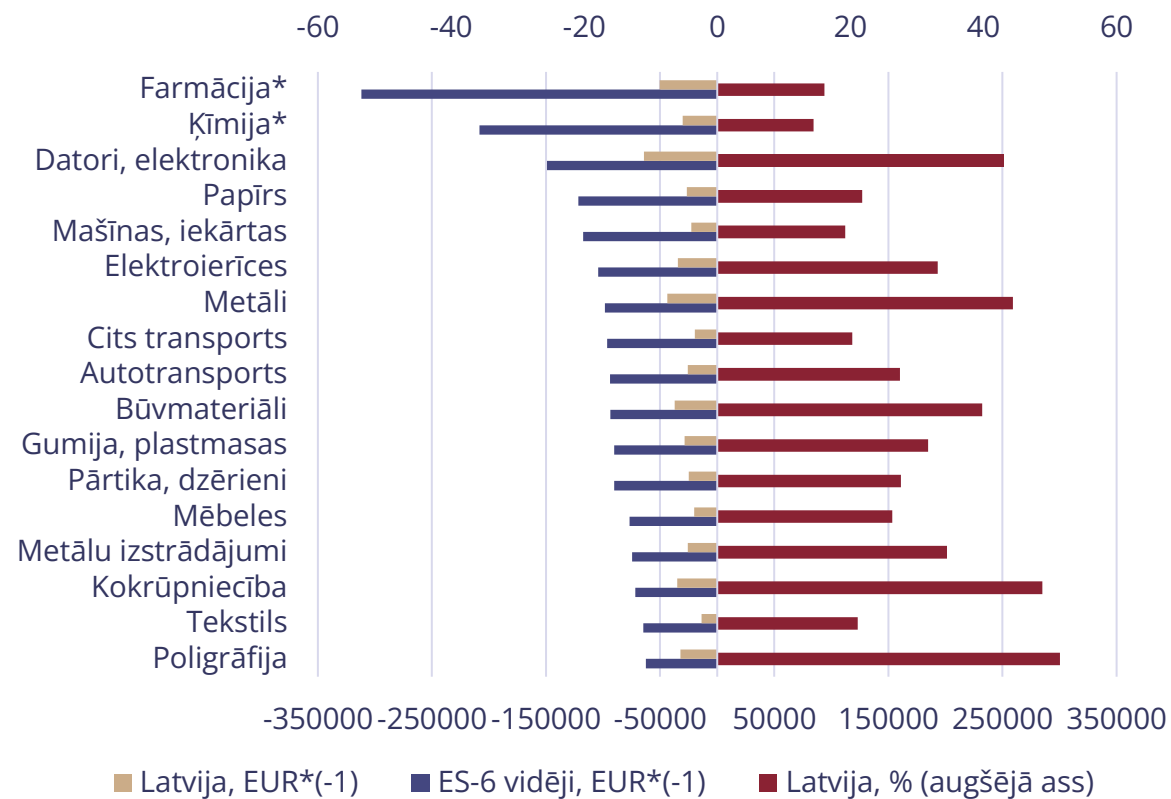

Vājā produktivitāte un hroniskās strukturālās problēmas būtiski bremzē kreditēšana potenciālu un vājina monetārās politikas transmisiju

Alga un produktivitāte (indekss; I 2015 = 100)

Nozares pievienotā vērtība uz vienu nodarbināto 2020. gadā (tūkst. eiro (vidēji ES-6 valstīs **))

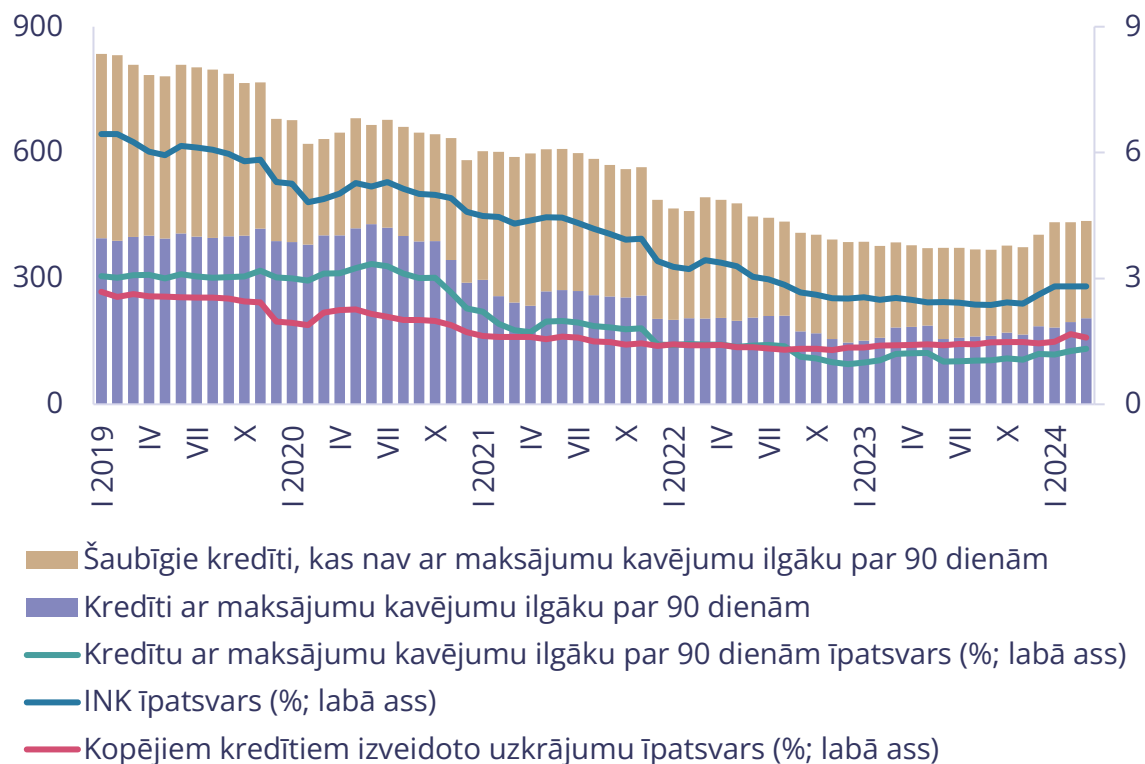

Procentu likmes un banku kredītpolitika

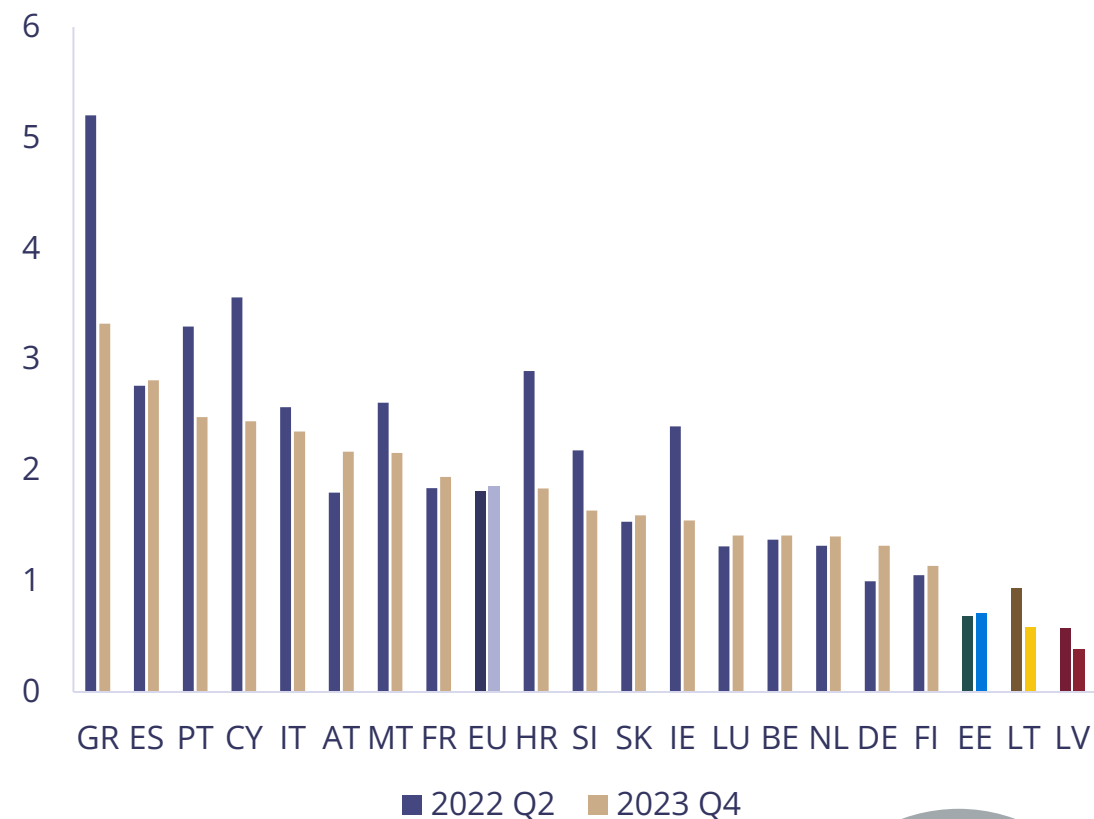

Viena no augsto procentu likmju iespējamajām blaknēm – kredītportfeļa kvalitātes pasliktināšanās – pārsteidzoši maza

Šaubīgie, ienākumus nenesošie, kavētie kredīti Latvijā

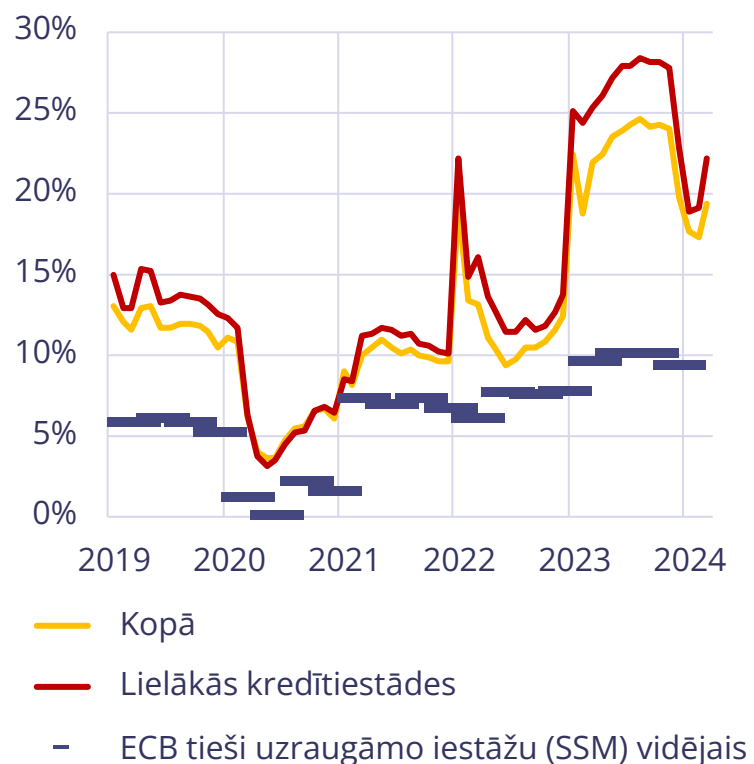

Kredīti ar maksājumu kavējumiem Latvijā un citās eirozonas valstīs 2023. gada 4. ceturksnī (%)

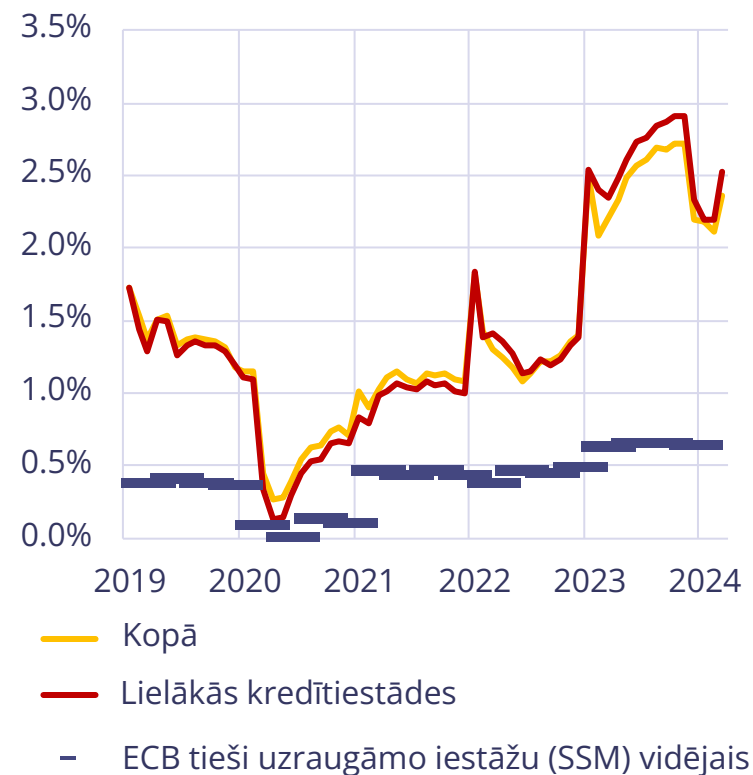

Labā kredītportfeļa kvalitāte un augošā kredītlikmju – depozītlikmju starpība rezultējas rekordaugstos banku peļņitaspējas rādītājos

ROE

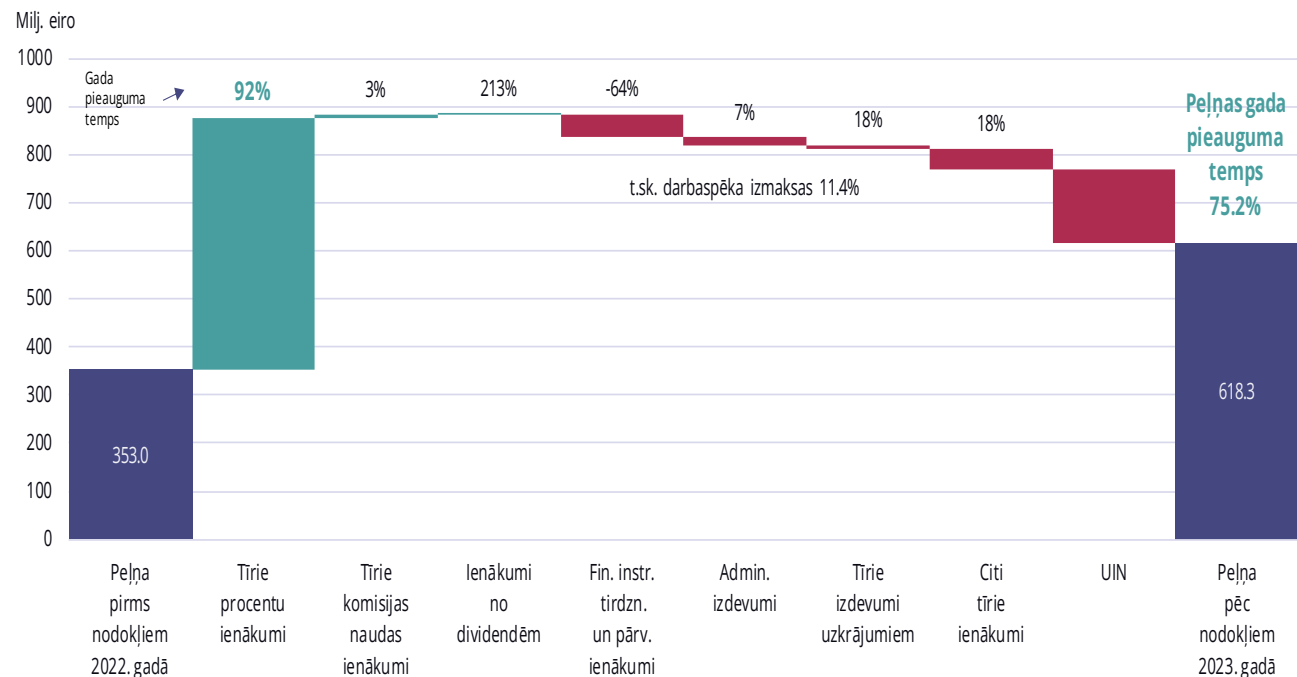

ROA

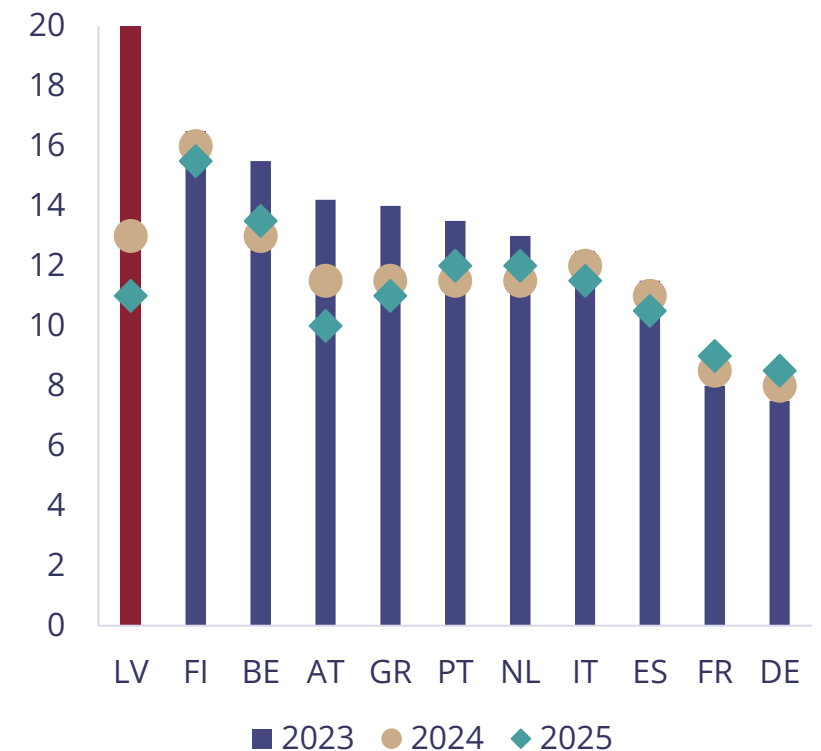
Tuvākajā nākotnē banku peļņas rādītāji mazināsies, bet joprojām saglabāsies augstos līmeņos

Peļņa pēc nodokļiem un komponentu devums tās pieaugumā*

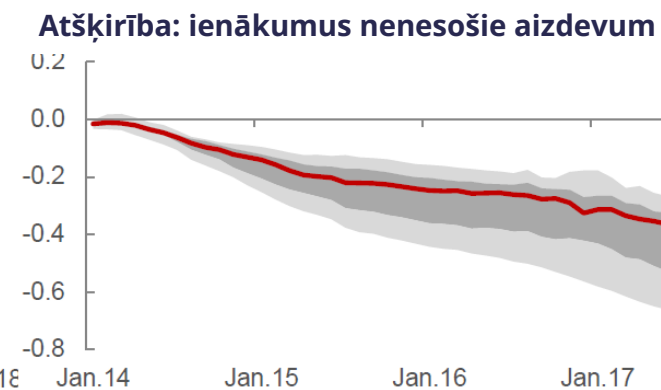
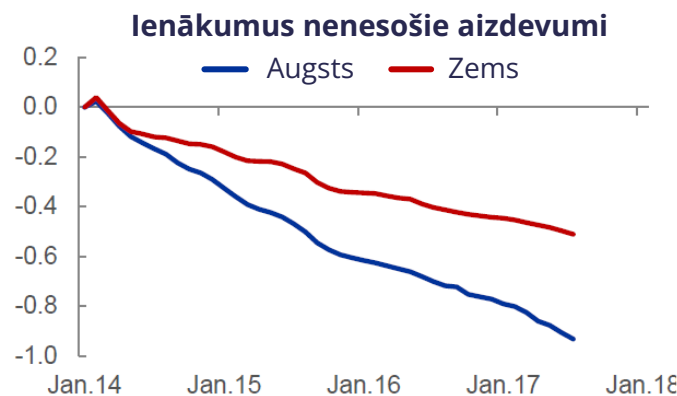
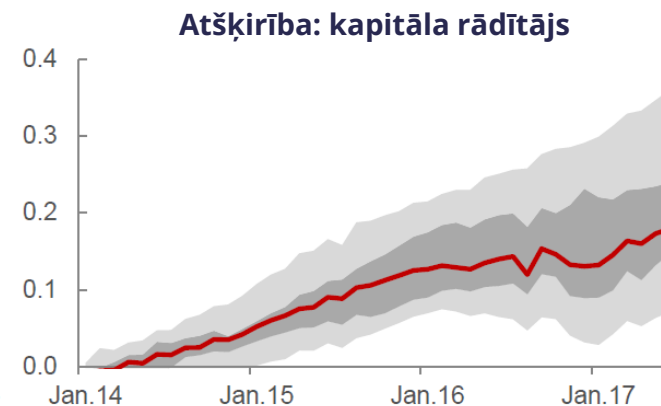
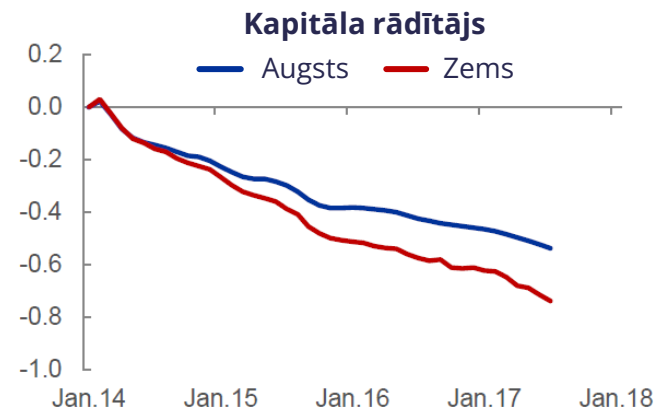
*Šobrīd aktīvās kredītiestādēs

Atsevišķu eirozonas valstu lielāko banku ROE prognozes (%)

ECB analīze – pārāk labi rentabilitātes un kredītportfeļa kvalitātes rādītāji mazina stimulējošas monetārās politikas ietekmi

Banku aizdevumu procentu likmju sarukums ECB nestandarta monetārās politikas pasākumu dēļ banku raksturojuma dalījumā

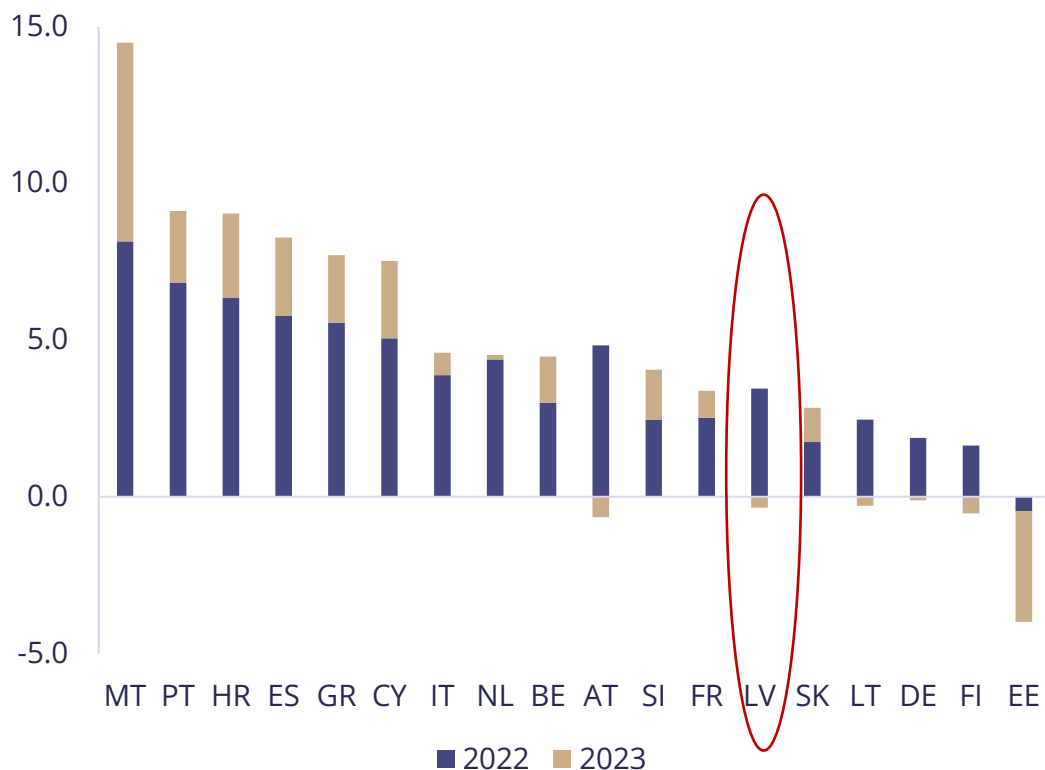
Secinājumi

- ▶ Likmju kāpums Latvijā bija viens no straujākajiem starp eirozonas valstīm, un tas jūtami bremsēja ekonomisko aktivitāti - > **iespējas straujai ekonomikas izaugsmei**, likmēm krītoties
- ▶ Cik straujš būs gaidāmais ekonomikas **izaugsmes cikls** – lielā mērā **atkarīgs no kreditēšanas attīstības**
- ▶ Labā ziņa – **banku finanšu veselība labāka** nekā iepriekš gaidīts; iekšzemes **pieprasījums noturīgi spēcīgs**
- ▶ Sliktā ziņa – **ārējā vide** saglabāsies **vāja**, **algu kāpums** virs produktivitātes **apgrūtinās eksportu**
- ▶ Papildus: hroniskās **strukturālās problēmas mazina pozitīvo** efektu no likmju krituma

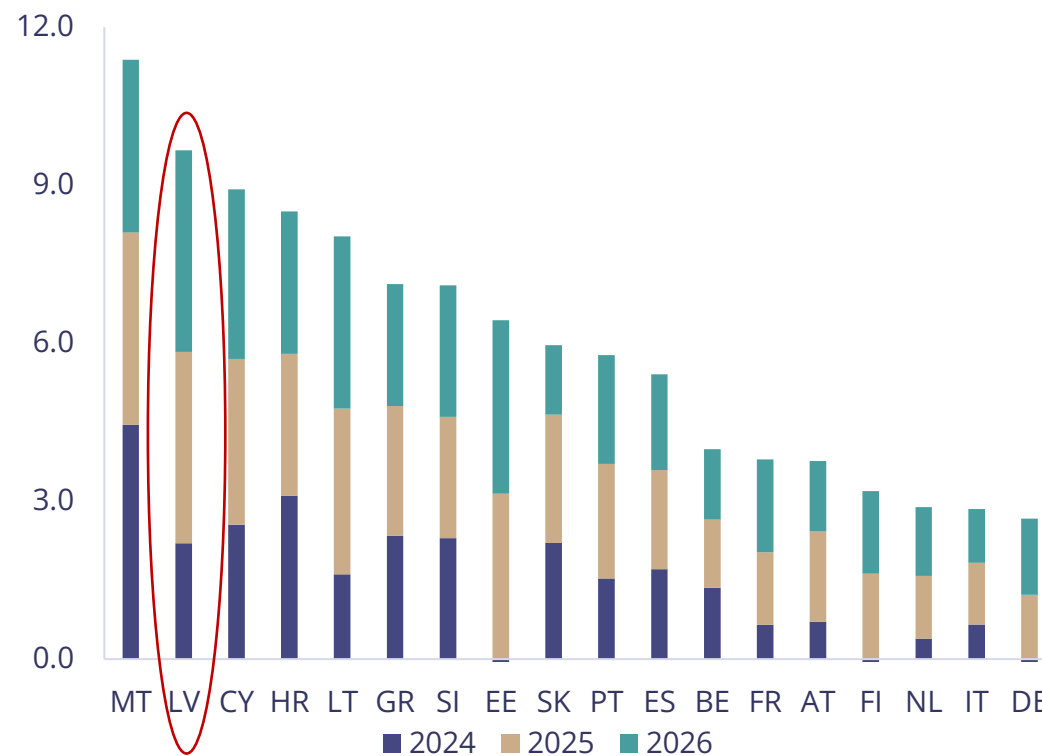
Ko gaidīt tuvākajos gados?

Ekonomiskais izrāviens – iespējams, bet ne garantēts

IKP izmaiņas eirozonas valstīs, 2021-2023 (%)

IKP izmaiņu prognozes eirozonas valstīs, 2024-2026 (%)

Paldies par uzmanību!